

Bakk Miklós részéről.

Romániai Magyar Demokrata Szövetség — Ügyvezető Elnökség

Uniunea Democrată Maghiară din România — Prezidiu

Democratic Alliance of Hungarians in Romania — Presidium

Politikai főosztály – Departamentul politic – Political Department

lkt.

szám:66/1995.03.10.(B.B.&B.M.&SZ.A.Z.)

Tervezet¹

A ROMÁNIAI MAGYAR NEMZETI KÖZÖSSÉG SZEMÉLYI ELVŰ AUTONÓMIÁJÁNAK STATÚTUMA

I. fejezet

A romániai magyar nemzeti közösség

¹ A tervezet kidolgozói úgy tekintik, hogy e statútum — lévén, hogy jogszabályt rendszerint hosszabb időre alkotnak a törvényhozók — nem az RMDSZ önkormányzati struktúrává alakítását kell leírja avagy tükrözze. Ellenkezőleg, azt a helyzetet kell bemutatassa, amikor a romániai magyar közösség önkormányzatát nem egy politikai alakulat, sőt nem is egyetlen tényező, látja el, hanem a politikai és civil szférában érdekelt és tevékenykedő szervezetek együttesen.

Ennek megfelelően tekinthető e statútumtervezet a romániai magyarság jövőképe körvonalazására tett kísérletnek.

A tervezet, bár megpróbál a teljességre törekedni, korántsem teljes. Szerzői tudatában vannak, hogy a kiegészítések és pontosítások szükségesek, a vitás kérdések pedig megoldásra várnak. Tehát mindenképp vitaindítónak szánták, még akkor is, ha szűkebb körben kerül megvitatásra.

1. szakasz — Romániai magyar nemzeti közösségen (a továbbiakban: nemzeti közösség), az ország magyar identitású állampolgárainak sajátos, megkülönböztető etnikai, történelmi, kulturális, vallási és nyelvi jellegzetességekkel rendelkező csoportja értendő, melynek tagjai:

- (a) meg akarják tartani identitásukat, és arra törekednek, hogy megőrizték mindazt, ami önazonosságukból fakad/önazonosságukat jelenti/önazonosságuk alkotóeleme;²
- (b) az illető közösséghez tartozónak tekintik magukat, közösségi tudatuk van és igényt tartanak arra, hogy közösségüket mint ilyent mások is elismerjék.³

2. szakasz — A nemzeti közösséghez való tartozást az állampolgárok szabad választással határozzák meg. A választott hovatartozásból, illetve az erről való lemondásból, senkinek semmilyen hátránya nem származhat.⁴

/A nemzeti közösséghez való tartozás kinyilvánítása intézményesített keretek között a nemzeti közösség kataszterébe való beiratkozás által történik./

3. szakasz — A nemzeti közösséghez tartozó személyeket egyénileg és csoportosan az állam többségi nemzetéhez tartozókkal teljes egyenjogúság és esélyegyenlőség illeti meg.

4. szakasz — A nemzeti közösség tagjaira vonatkozó jog- és esélyegyenlőség biztosítása és életbe léptetése, valamint az etnikai, kulturális, vallási és nyelvi identitás védelme, megőrzése, kibontakoztatása, fejlesztése és átörökítése érdekében a nemzeti közösséget a személyi elvű

5. szakasz — /Az identitással kapcsolatos jogok gyakorlása során a különböző visszaélések elkerülése végett, a jelen statútum 7. szakaszában megjelölt esetben, az állampolgároknak igazolniuk kell identitásukat.⁵/

6. szakasz — /A nemzeti közösséghez tartozó állampolgárok nyilvántartására létrehozzák a nemzeti közösség kataszterét.

A nyilvántartásba vétel a választójoggal rendelkező állampolgárok szabad, egyéni jelentkezése alapján a települések polgármesteri hivatalaiban történik. Bejelentkezéskor a polgármesteri hivatalok kötelesek kibocsátani a bejelentkezők

² A nemzeti közösség fogalmának definiálását a jogalany meghatározásának szempontjából tartjuk szükségesnek. Az adott meghatározás az ET 1201. sz. ajánlásának 1. szakaszában és a Szilágyi N. Sándor tervezetében megfogalmazott definíciók ötvözése.

³ Vö.: FUEV A népcsoportok tagjainak alapvető jogairól szóló az Európai Emberjogi Egyezségokmányt kiegészítő jegyzőkönyve tervezetének 2. szakasza 3. bekezdésével.

⁴ ET 1201. 2. szakasz

⁵ Amint a statútum 5., 7. és 10. szakaszából kiderül az identitási igazolvány kizárólag a nemzeti közösség önkormányzati választásán való részvételi jogosultságot igazoló szavazókártya.

identitási igazolványát.

A szülőknek, illetve a hivatalos gondozóknak joguk van ahhoz, hogy kiskorú gyermekeik identitását — szükség esetén a szülők, illetve hivatalos gondozók közötti előzetes megegyezés alapján — regisztráltassák./

7. szakasz — A személyi elvű autonómia döntéshozó szervét létrehozó titkos és közvetlen választásokon való részvételre a nemzeti közösség kataszterében szereplő választópolgárok jogosultak, identitási igazolványuk felmutatása alapján.

A kataszter titkos, a megyei törvényszék levéltárában őrzik. A belső választások lebonyolítása érdekében a nemzeti közösség hivatalos szervei jogosultak a kataszter számszerű adatainak választókerületek szerinti ismeretére.

A nyilvántartás rendjéről, az identitási igazolványok kibocsátásáról és az adatok védelméről külön jogszabály rendelkezik.

8. szakasz — A kataszter országosan egységes és a következő adatokat tartalmazza:

- az igazolvány száma és kiállításának dátuma;
- család- és utónév;
- a születés helye és időpontja;
- állandó lakhely;
- nemzeti identitás.

9. szakasz — Az identitási igazolvány országosan egységes és a következő adatokat tartalmazza:

- az igazolvány száma és kiállításának dátuma;
- család- és utónév;
- a születés helye és időpontja;
- nemzeti identitás.

10. szakasz — Az identitási igazolvány személyi igazolványként nem használható, felmutatása csak a jelen statútum 7. szakaszában megjelölt esetben kérhető.

III. fejezet **A Nemzeti Közösség Képviselőinek Tanácsa**

11. szakasz — A Képviselők Tanácsa tagjainak számát a nemzeti kataszterben szereplő választópolgárok számának 8000-rel való osztása adja meg. Az egyes választókerületekre jutó mandátumok számát a kataszterben nyilvántartott kerületi választópolgárok számának 8000-rel való osztása adja meg, az egész szám hányadosok és a legnagyobb maradékok elve alapján.

A választókerületek és –körzetek kialakításának alapjául az általános, illetve a helyhatósági választások számára kijelöltek szolgálnak. A szabályozás a belső választási törvény tárgyát képezi.

12. szakasz — A Képviselők Tanácsa négy éves mandátummal rendelkezik, és a teljes nemzeti közösséget képviseli.

13. szakasz — A jelen statútumot és a Képviselők Tanácsának működési feltételeit meghatározó házszabályt — 2/3-os többséggel — a Képviselők Tanácsa fogadja el.

14. szakasz — A Képviselők Tanácsa soraiból többségi szavazattal egy elnököt, három alelnököt és három titkárt választ.

15. szakasz — A Képviselők Tanácsának tisztségviselői köteleességmulasztás esetén visszahívhatók. Visszahívási indítványt a képviselő legalább egynegyede nyújthat be, melynek elfogadásáról vagy elutasításáról a testület többségi szavazattal határoz.

16. szakasz — A Képviselők Tanácsa kéthavonta rendes ülészekot tart. Rendkívüli ülészekot kezdeményezhet az Igazgató Bizottság, a Képviselők Tanácsának elnöke, valamint a képviselők egynegyede.

17. szakasz — A Képviselők Tanácsa feladatkörét határozatok elfogadásával látja el. A határozatokat, amennyiben a jelen statútum vagy a házszabály nem rendelkezik másképpen, egyszerű szótöbbséggel hozza.

18. szakasz — A Képviselők Tanácsak saját hatáskörében dönt:

- (a) a jelen statútum elfogadásáról;
- (b) házszabályáról, vezetőségéről, székhelyéről és működési rendjéről;
- (c) az Igazgató Bizottság és az annak alárendelt igazgatási szervek felépítéséről, hatásköréről, működési rendjéről, amennyiben ezek a szervek nem úgy kerültek az Igazgató Bizottság alárendeltségébe, hogy bizonyos állami szervek hatáskörüket a nemzeti közösség közjogi státussal rendelkező szerveire ruházták át;
- (d) az általa képviselt nemzeti közösség jelképeiről, azok használatáról, a kisebbség országos ünnepeiről — törvényes keretek között;
- (e) a történelmi, művészeti és népművészeti értékek védelméről és gondozásáról, emlékhelyek létesítéséről és fenntartásáról;
- (f) országos jelentőségű oktatási, művészeti és tudományos intézetek, közgyűjtemények, kiadók alapításáról és fenntartásáról;
- (g) közszolgálati rádió-, televízióadók létesítéséről és fenntartásáról, illetve a létező közszolgálati adóknak a nemzeti közösség számára biztosított műsorideje felhasználásáról;
- (h) alapítványok és egyesületek pályázati rendszerben történő anyagi támogatásáról;
- (i) díjak, kitüntetések létesítéséről, odaítélésük feltételeiről és szabályairól;

- (j) ösztöndíjak alapításáról;
- (k) a nemzeti közösség vagyonának kezeléséről, vagyontárgyainak illetve vagyonrészeinek elidegenítéséről, megterheléséről, vállalkozásba viteléről;
- (l) költségvetéséről és annak zárszámadásáról, valamint a támogatott intézményrendszer költségvetéséről;
- (m) egyéb, törvény által hatáskörébe utalt feladatok ellátásáról.⁶

19. szakasz — A Képviselők Tanácsa határozatai ellen alkotmányossági illetve törvényességi óvás az Alkotmánybíróságnál nyújtható be. Az óvás benyújtásának joga a kormányt illeti meg.

20. szakasz — A Képviselők Tanácsa bármely, a nemzeti közösséget érintő kérdésben — amely állami vagy kormányzati szervek hatáskörébe tartozik — tájékoztatást, adatot, szakmai és jogértelmezési kérdésben pedig állásfoglalást kérhet, javaslatot tehet. A megkeresett szerv köteles 30 napon belül érdemben válaszolni.

21. szakasz — Hatáskörét meghaladó, de a nemzeti közösség számára fontos kérdésekben a Képviselők Tanácsa törvénykezdeményezési joggal rendelkezik Románia Parlamentje felé.

IV. fejezet **Az Igazgató Bizottság**

22. szakasz — Az Igazgató Bizottság tagjai: az elnök, az alelnök és a főbiztosok.

Az Igazgató Bizottság elnökét, alelnökét és főbiztosait a Képviselő Tanács választja meg, többségi szavazattal. A javaslattétel joga a Képviselők Tanácsában mandátumokat szerzett politikai tömörülésekkel való egyeztetés után a döntéshozó testület elnökét illeti meg.

23. szakasz — Az Igazgató Bizottság mandátuma egybeesik a Képviselők Tanácsának mandátumával. Mandátuma lejártá után, új Igazgató Tanács megválasztásáig, ideiglenesen ellátja az operatív ügyviteli feladatokat.

24. szakasz — Az Igazgató Bizottság tisztségviselői kötelelességmulasztás esetén visszahívhatók. Visszahívási indítványt a képviselők legalább egynegyede, az alelnököt és a főbiztosokat illetően pedig az Igazgató Bizottság elnöke is nyújthat be, melynek elfogadásáról vagy elutasításáról a testület többségi szavazattal határoz.

25. szakasz — Az Igazgató Bizottság elnöke képviseli a nemzeti közösséget az államhatalmi szervekkel fenntartott kapcsolatokban.

⁶ A hatáskörök megjelölésére a mintát a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény, az Åland-szigetek önkormányzati törvénye és a dél-tiroli önkormányzati statútum szolgáltatta.

Részt vesz a kormány azon ülésein, amelyeken a nemzeti közösséget érintő kérdések kerülnek megvitatásra.

26. szakasz — Az Igazgató Bizottság elnöke hangolja össze és vezeti a tevékenységet azokon a területeken, amelyeken állami szervek hatáskörüket a nemzeti közösség közjogi státussal rendelkező szerveire ruházták át.

27. szakasz — Az Igazgató Bizottság a nemzeti közösség végrehajtó szerve. Feladatköre:

- (a) a Képviselők Tanácsa határozatainak végrehajtása, illetve a végrehajtás nyomán követése, mely célból rendeleteket adhat ki;
- (b) ügyvitel a nemzeti közösséget érintő kérdésekben;
- (c) azon alárendelt igazgatási szervek — a területi tan- és művelődési felügyelőségeknek a nemzeti közösség ügyeivel foglalkozó tagozatai — működésének összehangolása, amelyek esetében az állam hatáskörét a nemzeti közösség közjogi státussal rendelkező szerveire ruházta át;
- (d) a nemzeti közösség vagyonának, illetve az állami szervek által az Igazgató Bizottság használatába adott vagyon kezelése;
- (e) statisztikai adatok gyűjtése, tárolása és feldolgozása a nemzeti közösség tagjainak életkörülményeire vonatkozóan; /kérdéses/
- (f) egyéb, a törvény által hatáskörébe utalt feladatok ellátása;
- (g) szükséghelyzetben, intézkedések foganatosítása a Képviselő Tanács illetékességét képező területeken.

Az Igazgató Bizottság köteles az (f) pont értelmében hozott intézkedéseit a Képviselők Tanácsa következő ülészakán jóváhagyás céljából a testület elé terjeszteni.

28. szakasz — Az Igazgató Bizottság tevékenységét a neki közvetlenül alárendelt, és a főbiztosok által irányított ügyosztályokon keresztül fejti ki.

Jelen statútum érvénybe lépésekor a 27. szakaszban megjelölt feladatkörök ellátása érdekében létrejön: a pénzügyi és gazdasági, a belső igazgatási, az oktatási, a művelődési és hagyományőrzési, valamint a műemlék- és emlékhelyvédelmi ügyosztály.

A Képviselők Tanácsa határozata értelmében létrehozhatók ügyosztályokon belül vagy mellett működő szakhivatalok.

29. szakasz — A Képviselők Tanácsa határozata értelmében létrejött közszolgálati rádió- és televízióadók működésének, valamint a létező közszolgálati adóknak a nemzeti közösség számára biztosított műsorideje felhasználásának felügyelete érdekében megalakul, a Képviselők Tanácsa mellett működő szervként, a Nemzeti Közösség Médiatanácsa (a továbbiakban: Médiatanács).

30. szakasz — A Képviselők Tanácsa — a határozathozatal kivételével — az Igazgató Bizottságra ruházhat hatáskörébe tartozó feladatokat.

31. szakasz — Az Igazgató Bizottság csak a Képviselők Tanácsának tartozik felelősséggel, anélkül, hogy ez csökkentené tagjai közvetlen felelősségét.

VI. fejezet

Az állami szervek és a személyi elvű autonómia szerveinek kapcsolata

32. szakasz — A 27. szakasz (c) bekezdésében megjelölt intézmények, amelyek felügyeletének, irányításának és működése összehangolásának hatáskörét az állam a személyi elvű autonómiát megvalósító szervekre ruházta át, az Igazgató Bizottság megfelelő ügyosztályainak rendelődnek alá.

A továbbiakban a kapcsolatot a nemzeti közösség szervei és az állami szervek (minisztériumok) között az illetékes ügyosztályok tartják a hatásköröknek megfelelően.⁷

33. szakasz — A Képviselők Tanácsa felügyelete alatt működő Médiatanács a Nemzeti Audiovizuális Tanács különálló tagozataként működik.

VII. fejezet

Adminisztratív eljárás és jogviták

34. szakasz — Az Igazgató Bizottságnak nem közvetlenül alárendelt igazgatási szervek döntései ellen panasz az Igazgató Bizottságnál emelhető.

35. szakasz — A jelen statútum érvénybe lépésekor megalakul az Ügyvitel-ellenőrző Bizottság, mely a nemzeti közösségen belüli ügyvitelt érintő jogviták elbírálásában illetékes. Ennél a szervnél lehet az Igazgató Bizottság és a közvetlenül alárendelt ügyosztályai által hozott döntések ellen óvást emelni.

Az Igazgató Bizottságnak az alárendelt szervek tisztségviselőinek kinevezésére vonatkozó döntései megfellebbezhetetlenek.

36. szakasz — Az Ügyvitel-ellenőrző Bizottság személyi összetételét az Igazgató Bizottság javaslatára a Képviselők Tanácsa hagyja jóvá.

⁷

A hatáskörök leosztása és a jogharmonizáció itt igencsak kényes, egyelőre még nyitott kérdés. Nemcsak az alternatív tankönyvek és tantervek használatának igényéről van szó, hanem arról is, hogy az állam ismerje el a nemzeti közösség hagyományainak megfelelően működő tanintézményeket (pl. marosvásárhelyi kántortanítókat képző felsőfokú tanintézet) és az ilyen intézményekben tanult szakemberek tanulmányi okleveleit. Mindez pillanatnyilag azért merül fel, mert ezen intézmények egyelőre nem illeszkednek be a román tanügy jogi kereteibe.

37. szakasz — A törvényességi felügyeletet a létrehozott intézmények fölött a román jogrend szabályai szerinti illetékes bíróságok gyakorolják.

VIII. fejezet

A személyi elvű autonómia szakosított szerveinek vagyona és anyagi forrásai

38. szakasz — A jelen statútum érvénybe lépésekor a nemzeti közösség tulajdonába megy át minden olyan állami tulajdonban levő ingatlan, amelyben kizárólag a nemzeti közösség oktatási vagy művelődési intézményei fejtik ki tevékenységüket.

39. szakasz — A nemzeti közösség vagyonát a polgári jog elveivel és szabályozásaival összhangban gyarapíthatja.

A nemzeti közösség vagyontárgyai felett a 18. szakasz (k) bekezdésének értelmében a Képviselők Tanácsa rendelkezik azzal a megszorítással, hogy az állam által tulajdonba adott vagyontárgyak és vagyonrészek nem idegeníthetők el és nem terhelhetők meg.

40. szakasz — A személyi elvű autonómia szakosított szerveinek anyagi forrásai:

- (a) az állami költségvetésből évente juttatott keret, azon intézmények működtetésére melyekkel kapcsolatban az állami szervek hatáskörüket a nemzeti közösség közjogi státussal rendelkező szerveire ruházták át;
- (b) az állami szervek által tulajdonba vagy használatba adott vagyontárgyak révén képződő jövedelem;
- (c) a nemzeti közösség tagjait terhelő speciális hozzájárulásokból származó saját bevételek;
- (d) kül- és belföldi támogatások, adományok;
- (e) más, jogszabályba nem ütköző források.

41. szakasz — A 40. szakasz (a) bekezdésében szereplő keretet a nemzeti közösségnek az ország összlakosságához viszonyított demográfiai aránya határozza meg.

42. szakasz — Az Igazgató Bizottságnak joga van Románia Kormányához fordulni rendkívüli juttatás kérelmével. E juttatás olyan nagyobb méretű, nem ismétlődő kiadások fedezésére szolgál, amelyekre — mivel rendkívüliek — a 30. szakasz értelmében kiutalt keretből összeg nem különíthető el.

Rendkívüli juttatás csak olyan tevékenységre igényelhető, amely esetében az állami szervek hatáskörüket a nemzeti közösség valamely szervére ruházták át.⁸

IX. fejezet Záró rendelkezések

⁸ E rendelkezés forrása az Åland-szigetek önkormányzati törvénye.

43. szakasz — Jelen Statútumot a Képviselők Tanácsa 2/3-os többséggel módosíthatja.

Módosító indítványt javasolhat: a képviselők egynegyede, az Igazgató Bizottság, illetve a nemzeti közösség kataszterében szereplő 25.000 választópolgár. A módosító indítványt legkevesebb három választókerületből, választókerületenként legkevesebb 3000 választópolgárnak kell kezdeményeznie.

44. szakasz — Jelen Statútumot Románia Parlamentje emeli törvényerőre. Az eljárás a Statútum törvényességére, nem pedig célszerűségére vonatkozik.

A Statútumot a magyar közösség által megválasztott honatyák terjeszthetik elő, illetve az állampolgári törvénykezdeményezésre vonatkozó alkotmánycikkely alapján kerülhet a Parlament elé.

Megjegyzések a Személyi elvű autonómia statútumtervezetéhez

1. A statútumban nem szabályoztuk a belső választások kérdését, mely külön jogszabály tárgyát képezi. A statútum végső szövegébe erre vonatkozóan akkor kerülhet be rendelkezés, ha a jogszabály politikai vonatkozásairól megszületett a döntés.
2. Sem a nemzeti közösség intézményei és a speciális státusú helyi meg regionális önkormányzatok szervei közötti vagyoni, illetve hatásköri harmonizációt, sem az ezek közti működési kapcsolatokat szabályozó szakaszok, pillanatnyilag, a másik két statútum hiányában, nem dolgozhatók ki.